

ДЪРЖАВЕН ЗРЕЛОСТЕН ИЗПИТ ПО

ГЕОГРАФИЯ И ИКОНОМИКА

25 август 2023 г.

ПРОФИЛИРАНА ПОДГОТОВКА

ВАРИАНТ 2

ЧАСТ 1 (време за работа – 60 минути)

Отговорите на задачите от 1. до 21. вкл. отбелязвайте в листа за отговори!

1. Коя от характеристиките НЕ се отнася за кръговата икономика?

- А) намалява използването на естествени суровини
- Б) намалява използването на преработени суровини
- В) намалява замърсяването на природната среда
- Г) намалява количеството на промишлените отпадъци

2. Анализирайте диаграмата. Разрастването на кой глобален проблем илюстрира?

- А) демографски
- Б) енергиен
- В) екологичен
- Г) продоволствен

3. Тенденция в световната икономика е изграждането на офшорни енергийни централи. Какъв алтернативен енергиен източник за производство използват те?

- А) геотермална енергия
- Б) слънчева енергия
- В) ветрова енергия
- Г) енергия на приливите и отливите

4. Коя от основополагащите геополитически концепции е свързана с името на Фридрих Ратцел?

- А) концепцията за световната власт
- Б) геоикономическата концепция
- В) класическото евразийство
- Г) футурологичната концепция

5. По картата за раждаемост в Европа определете в коя група страни коефициентът на плодовитост е най-нисък.

- А) Украйна, Испания, Румъния
- Б) Полша, Италия, Испания
- В) Украйна, Италия, Испания
- Г) Италия, Германия, Украйна

6. Най-дългият военен конфликт в историята на Африка продължава 20 години. През 2011 г. със създаването на нова държава той приключва.

Коя е новосъздадената държава?

- А) Западна Сахара
- Б) Южен Судан
- В) Етиопия
- Г) Лесото

7. В икономиката на коя от страните цялата собственост принадлежи на държавата, като тя определя и цените на стоките и услугите?

- А) Нигерия
- Б) Куба
- В) Република Корея
- Г) Албания

8. За кой процес в съвременното икономическо развитие е характерно нарастване на обвързаността и универсализацията на националните стопанства и засилване ролята на транснационалните компании?

- А) интеграция
- Б) глобализация
- В) диференциация
- Г) регионализация

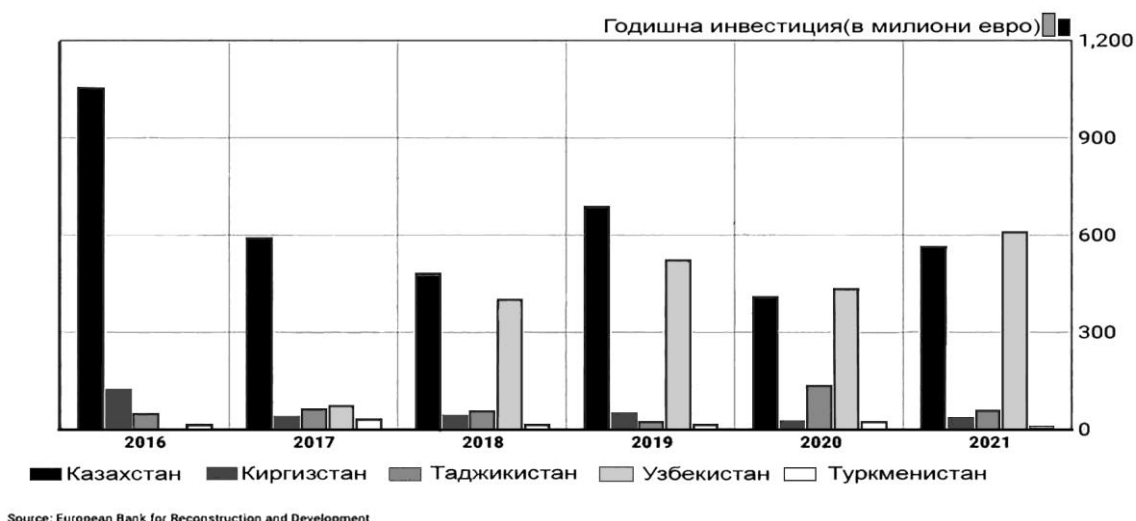
9. В кой подрегион на Азиатския регион икономическото развитие е свързано с добив, преработка и износ на нефт и нефтопродукти?

- А) Среден Изток
- Б) Далечен Изток
- В) Близък Изток
- Г) Централна Азия

10. На графиката са представени европейските инвестиции в отделните страни на Централна Азия за периода от 2016 г. до 2021 г.

В коя държава от Централна Азия са вложени най-много европейски инвестиции за целия период?

- А) Узбекистан
- Б) Казахстан
- В) Таджикистан
- Г) Туркменистан

11. За коя държава се отнася характеристиката „Разположена е от двете страни на Екватора. Има големи запаси на полезни изкопаеми и дървесина. Тя е най-многобройната мюсюлманска държава в света.“?

- А) Филипините
- Б) Великобритания
- В) Малайзия
- Г) Индонезия

12. Коя регионална организация преминава през всички етапи на интеграцията в развитието си?

- А) ЕАСТ
- Б) АСЕАН
- В) Арабска лига
- Г) Европейски съюз

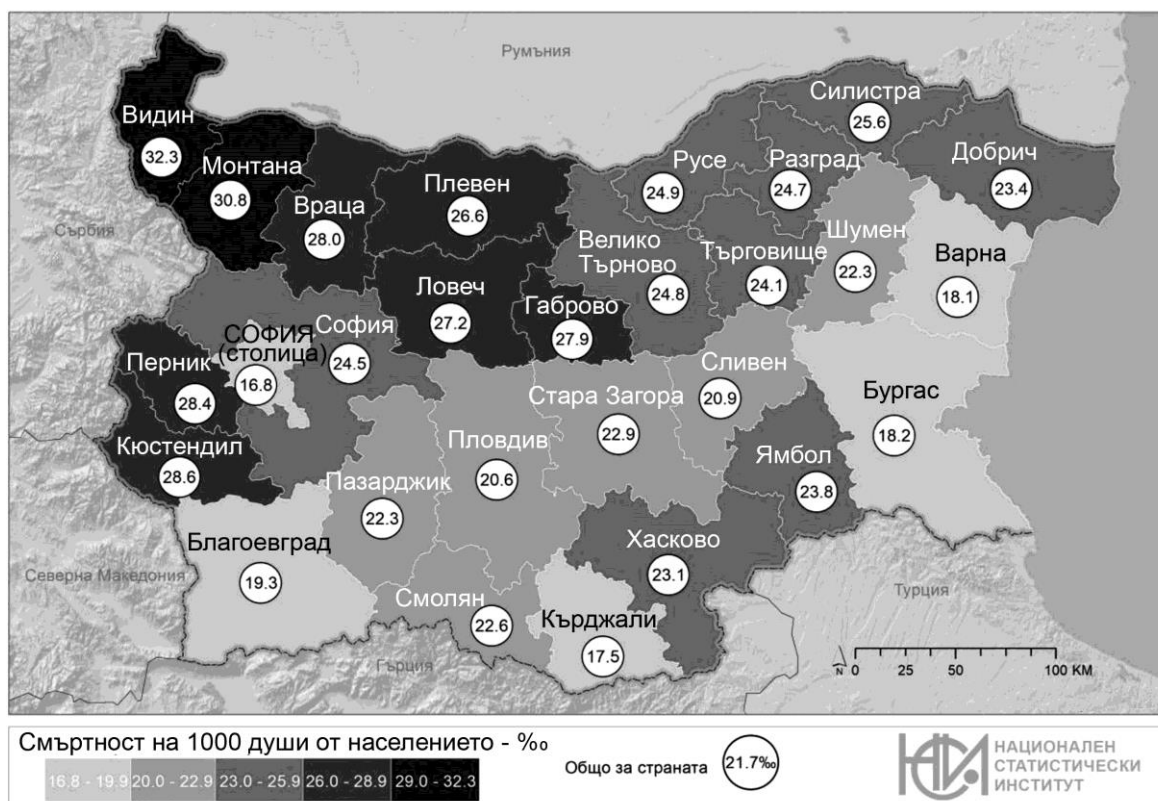
13. За кой вид географско положение се отнася твърдението „То се определя от членството на България в ЕС и НАТО.“

- А) геополитическо географско положение
- Б) икономическо географско положение
- В) астрономическо географско положение
- Г) екологично географско положение

14. Кое твърдение се отнася за трансевропейски коридори №4 и №9, които преминават през територията на България?

- А) Пресичат страната в посока запад-изток.
- Б) Пресичат страната в посока север-юг.
- В) Имат разклонения към Черно море.
- Г) Имат разклонения към Р Турция.

15. Анализирайте картата.

Отбележете вярното твърдение.

- А) Черноморските области имат най-висок коефициент на смъртност.
- Б) Дунавските области са с най-нисък коефициент на смъртност.
- В) Родопските области са с коефициент на смъртност под средния за страната.
- Г) Областите разположени в Краището са с коефициент над средния за страната.

16. Какъв е избраният модел на съвременно урбанистично развитие в България?

- А) силно полицентрично развитие
- Б) силно моноцентрично развитие
- В) умерено моноцентрично развитие
- Г) умерено полицентрично развитие

17. През 2022 г. община Горна Оряховица реализира проект „Подобряване качеството на атмосферния въздух чрез подмяна на отоплителни устройства на твърдо гориво с алтернативни форми на отопление“. Кой европейски фонд осигурява финансирането за проекта?

- А) Кохезионен фонд
- Б) Европейски социален фонд
- В) Европейски земеделски фонд
- Г) Европейски фонд за регионално развитие

18. Анализирайте таблицата за битовите отпадъци по райони в страната за 2011 г. и 2020 г. С какво се обяснява най-голямото намаление в Северозападния район?

- А) с подобряване на образованието
- Б) с внедряване на нови технологии
- В) с развитие в сектора на услугите
- Г) с процесите на обезлюдяване

Генерирани битови отпадъци по райони в хил. тона

Статистически район	2011 г.	2020 г.
Северозападен район	328	267
Северен централен район	344	310
Североизточен район	328	335
Югоизточен район	417	394
Югозападен район	790	985
Южен централен район	545	539

19. Прочетете текста: „Ненадминатият възрожденски строител Кольо Фичето оставя след себе си редица архитектурни шедьоври. Един от тях е мостът над река Янтра край гр. Бяла. Основна задача на местната администрацията е да го съхрани за бъдещите поколения. Реставрацията и консервацията на моста с финансиране от европейски проект, изграждането на туристически център и благоустрояването на района около моста ще допринесе и за развитието на туризма в областта и района.“

В коя от административните области се реализира европейският проект?

- А) Русе
- Б) Видин
- В) Ловеч
- Г) Разград

20. Кой пространствен модел съдържа информация за наклона на Земната ос?

- А) топографската карта
- Б) географският глобус
- В) географската карта
- Г) планът на местност

21. По данните от таблицата обозначете на картата в листа за отговори, общо 10 области, от които:

А) с цифров код 1, административните области със стойности на показателя под 550 брой легла в болниците.

Б) с цифров код 2, административните области със стойности на показателя от 1100 до 1500 брой легла в болниците.

Статистически единици област – NUTS 3	Наличен брой легла в болниците	Статистически единици област – NUTS 3	Наличен брой легла в болниците
Благоевград	1425	Плевен	1987
Бургас	1846	Пловдив	5846
Варна	2410	Разград	514
Велико Търново	1300	Русе	1272
Видин	458	Силистра	436
Враца	1313	Сливен	1118
Габрово	768	Смолян	714
Добрич	885	София-град	10 072
Кърджали	593	София-област	1501
Кюстендил	921	Стара Загора	2272
Ловеч	644	Търговище	642
Монтана	897	Хасково	873
Пазарджик	1982	Шумен	684
Перник	549	Ямбол	486

ДЪРЖАВЕН ЗРЕЛОСТЕН ИЗПИТ ПО

ГЕОГРАФИЯ И ИКОНОМИКА

25 август 2023 г.

ПРОФИЛИРАНА ПОДГОТОВКА

ВАРИАНТ 2

ЧАСТ 2 (време за работа – 180 минути)

Отговорите на задачи от 22. до 41. вкл. запишете в листа за отговори!

22. В листа за отговори запишете кои две основни закономерности определят строежа и развитието на природногеографските комплекси?

23. В листа за отговори запишете липсващата група ресурси на Световния океан?

24. Анализирайте информацията от таблицата. В листа за отговори срещу буквенния код запишете територията на конфликта, за който се отнася характеристиката.

КОНФЛИКТ	ОПИСАНИЕ НА КОНФЛИКТА
А.	През годините са предлагани различни решения на конфликта, но засега островът остава разделен. "Зелената линия", която се охранява от войски на ООН, се явява не само вътрешнополитическа и религиозна граница, но и външна граница на ЕС.
Б.	Конфликтът е свързан с автономна територия, която е разделена на две части: Западен бряг на река Йордан и ивицата Газа. Крайната цел е създаване на независима арабска държава.

25. Разгледайте картата.

В листа за отговори запишете:

А) името на организацията, в която членуват отбелязаните с тъмен фон държави.

Б) Кои са основните цели на организацията?

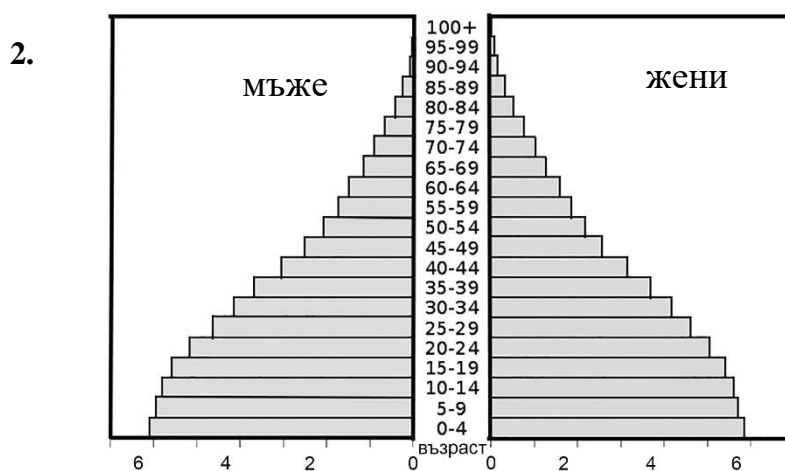
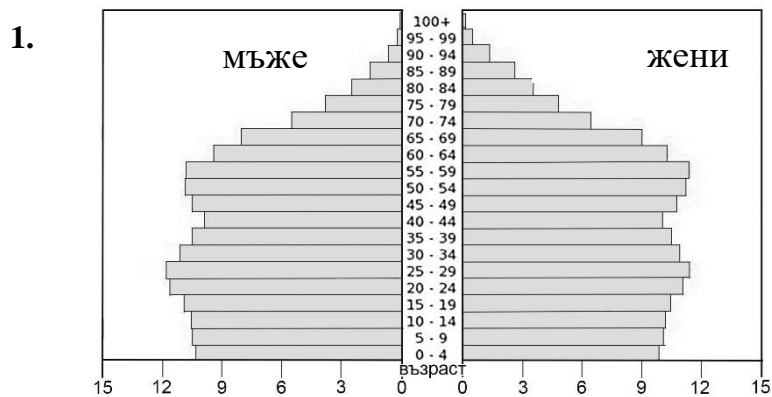
26. Анализирайте таблицата:

Дял на градското население и дял на услугите от БВП в избрани страни в света (2021 г.)

Страна	Дял на градското население (%)	Дял на третичния сектор от БВП (%)
Мексико	84	59
Белгия	98	69
Чехия	74	59
Афганистан	25	47
Боливия	69	51
Египет	43	52

В листа за отговори запишете името на подрегиона към който се отнася държавата с най-ниски стойности по двата показателя.

27. Анализирайте двете полово-възрастови пирамиди.

В листа за отговори запишете:

А) номера на фигурата, съответстваща на държава с ниска степен на социално-икономическо развитие.

Б) два глобални проблема, свързани с населението в този тип страни.

28. В листа за отговори срещу цифровия код запишете името на съответния мегалополис, означен на картата.

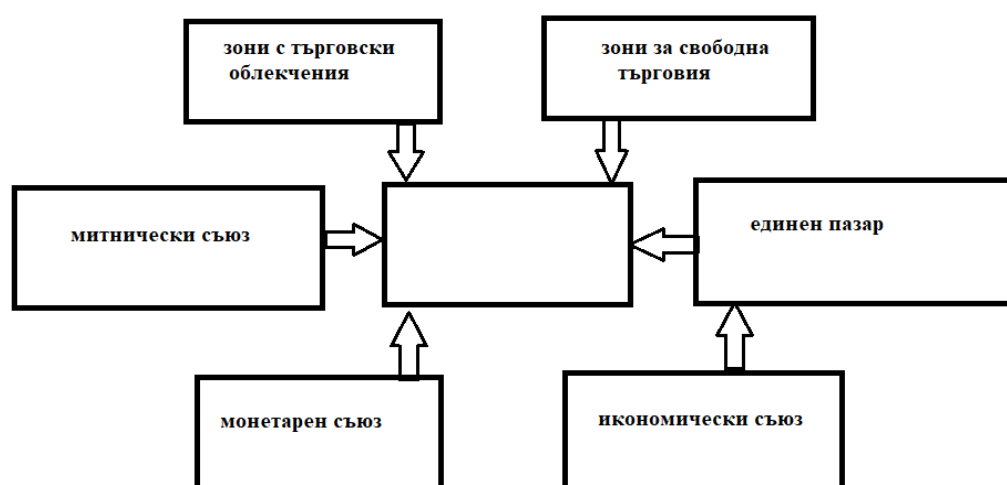
29. В листа за отговори запишете каква е специализацията на „силициевата долина“ в САЩ?

30. Някои туристически обекти са като „запазена марка“ за своите държави. Такива са мината „Величка“ и катедралата „Саграда Фамилия“. В листа за отговори срещу цифровия код на държавата запишете името на обекта.

1. Полша

2. Испания

31. Анализирайте диаграмата за етапите на развитие на международно сътрудничество.

В листа за отговори запишете за кой процес се отнася диаграмата.

32. Анализирайте таблицата за естествен прираст на населението в % по години в избрани европейски държави.

Държави	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Гърция	0,5	-2,7	-2,4	-3,3	-3,2	-3,8	-4,3
Испания	2,3	0,0	0,0	-0,7	-1,2	-1,2	-3,2
Италия	-0,4	-2,7	-2,3	-3,2	-3,2	-3,6	-5,8
Малта	2,1	2,0	2,5	1,6	1,6	1,3	0,6
Португалия	-0,4	-2,2	-2,3	-2,3	-2,5	-2,5	-3,8

В листа за отговори запишете:

А) подрегиона, в който се намират тези държави.

Б) отличителната характеристика в географското положение на държавата с положителен естествен прираст за целия период.

33. В листа за отговори запишете името на инфраструктурния обект с международно значение, изграден за стимулиране развитието на икономиката и трансграничното сътрудничество в Северозападен район.

34. Прочетете текста. *„При изкопна минно-добивна дейност по открит способ се образува нова форма на релефа с антропогенен произход, която е негативна и променя ландшафта. Стените ѝ са стъпаловидни. Такава форма у нас е характерна за района на „Марица – изток“, на около 40 км югоизточно от Стара Загора.“*

В листа за отговори запишете името на:

А) негативната форма на релефа, която се образува и води до промени в ландшафта.

Б) районът от ниво 2, в който попада ТЕЦ „Марица – изток.“

35. Едно от направленията, в които се фокусира регионалната политика на България, е „Интелигентна Европа“. В листа за отговори запишете цифровия код на двете области на въздействие, които се отнасят за това направление.

1. Устойчиво управление на околната среда
2. Инвестиции в съвременно образование
3. Стимулиране на научните изследвания
4. Развитие на мрежови транспортни инфраструктури
5. Повишаване конкурентоспособността на малките и средни предприятия

36. Кой е основният инструмент, чрез който населението във всяка българска община може да одобри или отхвърли предложение на органите за местно самоуправление?

37. Прочетете текста: *„Направлението София – Скопие – Тирана трябва да бъде определено като част от европейския коридор „Западни Балкани“. Изграждането на стратегическа връзка между инфраструктурната ос Запад – Изток, което е подкрепено от инициативата „Три морета“, е от важно значение за региона между Черно и Адриатическо море.“*

В листа за отговори запишете:

А) За кой транспортен коридор се отнася текста?

Б) Кои са двете крайни пристанища?

В) При кой ГКПП коридорът влиза в България?

38. В листа за отговори срещу цифровия код на района запишете буквения код на характеристиката, за който се отнасят.

1. Северозападен район

2. Югозападен район

А. Преобладават дейностите от третичния сектор, които генерират най-високите заплати за страната. Ограничени възможности на детските градини да поемат всички желаещи деца.

Б. Най-сериозни са проблемите с осигуреността и липсата на медицински персонал, който е два пъти по-малко от средния за страната.

39. Прочетете текста: *„Въпреки че брутният вътрешен продукт на човек от населението нараства сравнително бързо през 2020 г., Силистра остава областта с най-нисък БВП – 8,3 хил. лв. на човек (при 17,3 хил. лв. средно за страната). През 2021 г. дялът на населението на възраст 25 – 64 години с основно и по-ниско образование е 28,2% (при 16,6 % средно за страната). Силистра е сред областите с най-слаба инвестиционна активност в страната. Преките чуждестранни инвестиции са 385 евро на човек (при 3,9 хил. евро в страната).“*

В листа за отговори запишете кои два показателя доказват изоставането в икономическо развитие на област Силистра.

40. Анализирайте текста *„В периода 2021 – 2023 г. на територията на областите Хасково, Смолян и Кърджали (България) и област Еврос (Гърция) се реализира проект, финансиран от Европейския фонд за регионално развитие, насочен към иновативното предприемачество. Основната му цел е да се стимулира производството на местни земеделски продукти във ферми или преработката на суровините да се осъществява в местни малки и средни предприятия в областта на ХВП. Освен това се цели, повишаване на заетостта сред населението в селските райони ориентирано към жените и младите специалисти.“*

В листа за отговори запишете три социални и икономически ефекта за областите в България от реализирането на описания европейски проект.

41. Анализирайте текста и графиката. Представете аргументиран отговор на географския въпрос: *Кои фактори определят развитието и пространствената организация на ветровите и фотоволтаичните централи в България?*

Формулирайте вашия отговор в текст до 300 думи. Използвайте термини, които са характерни за географската наука. Спазвайте следната последователност:

1. Формулирайте теза

2. Приведете аргументи, доказващи влиянието на цитираните от Вас фактори в тезата.

3. Направете изводи

„Възобновяемите енергоизточници (ВЕИ) допринасят за намаляване на емисиите от парниковите газове и на зависимостта от изкопаеми горива. Темата за надеждна, конкурентна и чиста енергийна система е особено актуална, имайки предвид политиката на ЕС в областта на енергетиката и климата.

Европейският парламент прие нови цели за използване на възобновяеми енергийни източници (ВЕИ) и подобряване на енергийната ефективност. До 2030 г. дялът на електроенергията от ВЕИ трябва да е най-малко 32% от крайното енергийно потребление на ЕС.

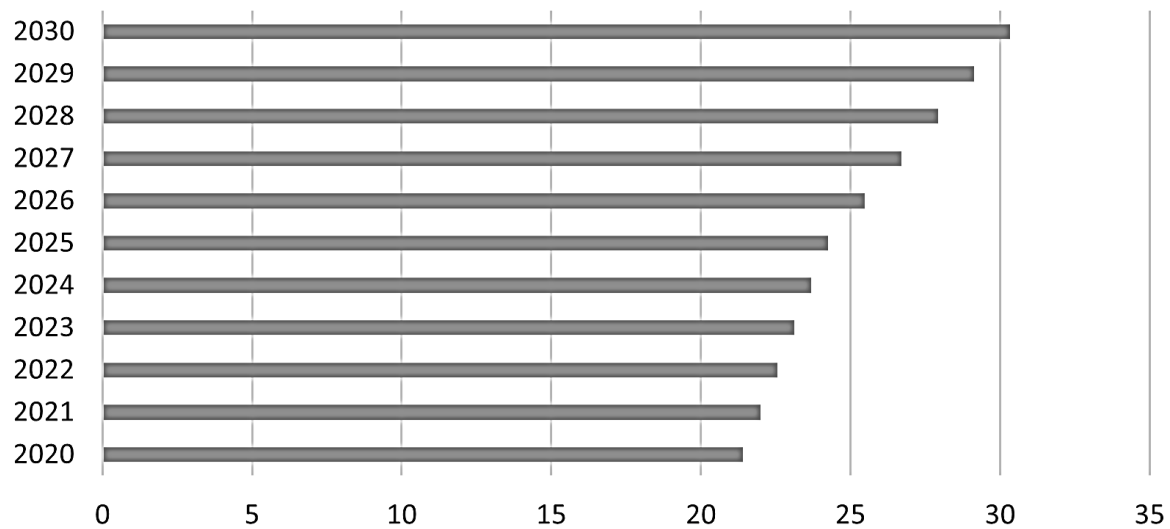
В „Интегрирания план за развитие и устойчивост“ в областта на енергетиката и климата на Република България за периода до 2030 г. е предвидено дялът на възобновяемата енергия в брутно крайно потребление на електрическа енергия да достигне до 30,33% (виж графиката).

През последните години се наблюдава значителен ръст на производството на възобновяема енергия в България. През 2017 г. то се е увеличило общо с 90,1% спрямо 2007 г., което е 7,1% средногодишно. Производството на електроенергия от възобновяеми източници в България изпреварва общия темп на растеж в ЕС. През 2017 г. дялът на възобновяемата енергия в България достига 18,7%. По този начин тя е сред 11-те държави членки на ЕС, които вече са над целевото ниво от 16% за 2020-а година.

Инвеститорският интерес продължава. За периода 2019 - 2022 година са постъпили 3100 заявления за присъединяване в „Електроенергийния системен оператор“ (ЕСО) на нови соларни и вятърни централи с обща инсталирана мощност от 32 300 MW. Най-голям инвеститорски интерес има в Североизточна и Югоизточна България, но това не е изненада, тъй като се търсят повече слънчеви или ветровити терени с потенциал за по-голямо производство на електроенергия. Към края на миналата година за района на Североизточна България са заявени за изграждане над 4000 MW вятърни и фотоволтаични централи. За същия период нарастването на мощностите на фотоволтаичните електроцентрали е с 39,99%, а на ветроенергийните централи – 19,53%. През 2022 г. са пуснати над 200 MW нови ВЕИ мощности. Огромният интерес може да се обясни с високите борсови цени на тока и бързата възвръщаемост на инвестициите. От ЕСО прогнозира, че в експлоатация през 2023 година се очаква да бъдат въведени близо 500 MW от заявените за изграждане нови ВЕИ-мощности. Това ще има голям ефект върху българската енергетика.

В „Стратегията за устойчиво енергийно развитие на Република България до 2030 год., с хоризонт до 2050 г.“ е заложено увеличаване на мощностите на вятърните паркове, разположени в морето, поне 5 пъти до 2030 г. спрямо сегашните и 25 пъти до 2050 г.“

*Дял на електрическата енергия от възобновяеми източници в
брутното крайно потребление на електрическа енергия за
периода 2020-2030 г. (в %)*

**ДЪРЖАВЕН ЗРЕЛОСТЕН ИЗПИТ ПО
ГЕОГРАФИЯ И ИКОНОМИКА**

25 август 2023 г.

ПРОФИЛИРАНА ПОДГОТОВКА

ВАРИАНТ № 2

Ключ с верните отговори

Въпрос №	Верен отговор	Брой точки
1.	Б	1 т.
2.	В	1 т.
3.	В	1 т.
4.	А	1 т.
5.	В	1 т.
6.	Б	1 т.
7.	Б	1 т.
8.	Б	1 т.
9.	В	1 т.
10.	Б	1 т.
11.	Г	1 т.
12.	Г	1 т.
13.	А	1 т.
14.	Б	1 т.
15.	Г	1 т.
16.	Г	1 т.
17.	А	1 т.
18.	Г	1 т.
19.	А	1 т.
20.	Б	1 т.

21. А) обозначени на картата с код 1: Видин, Перник, Разград, Силистра, Ямбол – 5 x 1 т.
Б) обозначени на картата с код 2: Благоевград, Велико Търново, Враца, Русе, Сливен – 5 x 1 т.
22. зоналност и а зоналност – 2 т.
23. енергийни ресурси – 1 т.
24. А) Кипър – 2 т.
Б) Израел – 2 т.
25. А) Арабска лига – 1 т.
Б) политическо и икономическо сътрудничество – 2 т.
26. Среден изток – 2 т.
27. А) фигура № 2 – 2 т.
Б) демографски взрив и продоволствен проблем/ недохранване на населението – 2 т.
28. 1. БосВаш – 1 т.
2. Сан-Сан – 1 т.
3. Токайдо – 1 т.
29. информационни технологии и високотехнологична индустрия – 2 т.
30. 1. Полша – мина „Величка“ – 1 т.
2. Испания – „Саграда Фамилия“ – 1 т.
31. икономическа интеграция – 2 т.
32. А) Южна Европа – 1 т.
Б) островна държава – 1 т.
33. мост Нова Европа/ Дунав мост 2 – 2 т.
34. А) котлован – 2 т.
Б) Югоизточен район – 2 т.
35. 2. Инвестиции в съвременното образование – 1 т.
3. Стимулиране на научните изследвания – 1 т.
36. местен референдум – 1 т.
37. А) коридор № 8 – 1 т.
Б) Бургас – Дурас/ Драч – 2 т.
В) ГКПП Гюешево – 1 т.
38. 1. Северозападен район – Б – 1 т.
2. Югозападен район – А – 1 т.

39. брутен вътрешен продукт на човек – **1 т.**

преки чуждестранни инвестиции на човек – **1 т.**

40. развитие на фермите; стимулиране на местните малки и средни предприятия; повишаване на заетостта сред жените и младото население – **6 т.**

41. Отговор на географски въпрос:

1. Демонстрира умения за синтез на информация при формулиране на тезата – **4 т.**

2. Привежда аргументи в подкрепа на тезата – **10 т.**

3. Формулира изводи и изразява лична позиция. – **2 т.**

4. Изложението съответства на въпроса. – **2 т.**

5. Използва точен географски език – **2 т.**